

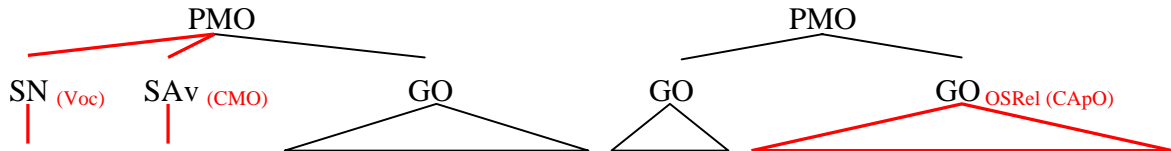
## Regles categorials, d'assignació i d'inserció lèxica

### 01. PMO → (SN) (SAv<sup>+</sup>) (SP) (TEMA) GO (GO) (SN)

L'oració (O) pot ser modificada per elements perifèrics, externs:

- el SN vocatiu (Voc),
- els SAv i SP complements modals de l'oració (CMO),
- els GO o SN complements oracionals (CApO) en aposició i algun altre tipus de clàusula subordinada (GO) (Vegeu *Funcions sintàctiques...* p. 35 - 37);

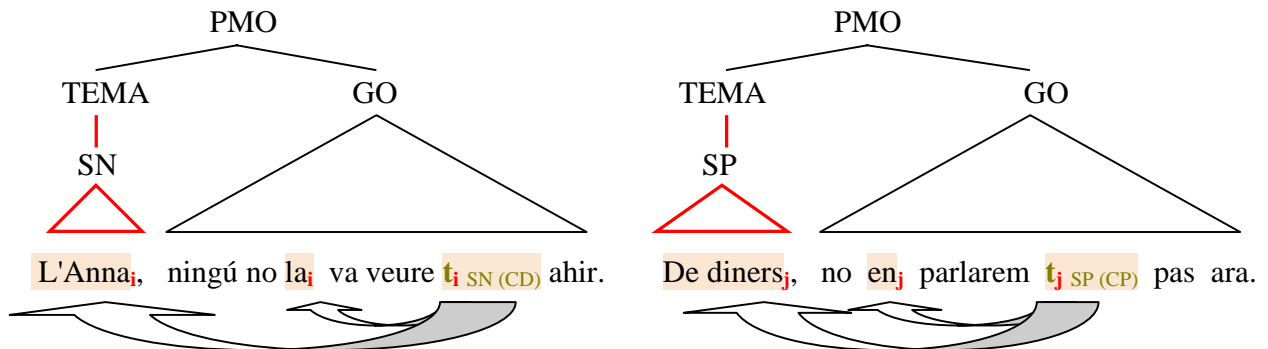
Podem, doncs, batejar aquest bloc (l'oració i els seus modificadors externs) com a "projecció màxima de l'oració" (PMO), "conjunt oracional" o "tot oracional".



Laia, desgraciadament, la Grossa no ens tocarà. Ha caigut, que és el pitjor que podia passar.

### 02. TEMA → SN o SP [transloció]

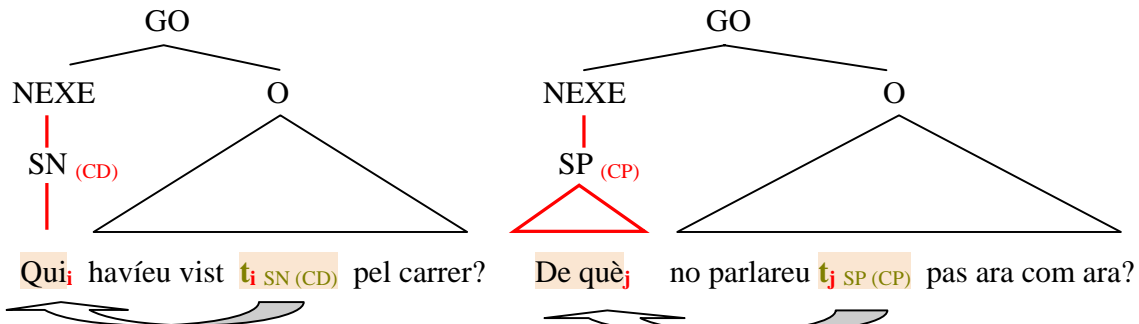
Si en una oració caire més aviat subjectiu volem fer la predicació sobre un element diferent del subjecte, podem avançar-lo al davant mateix de l'oració, al TEMA i deixar-ne una còpia pronominal al costat del verb, si és possible (tematització) (*Funcions sintàctiques...* p. 35).



### 03. GO → NEXE O

### 04. NEXE → ConjS o Ø; o bé SN, SP o SAv [transloció]

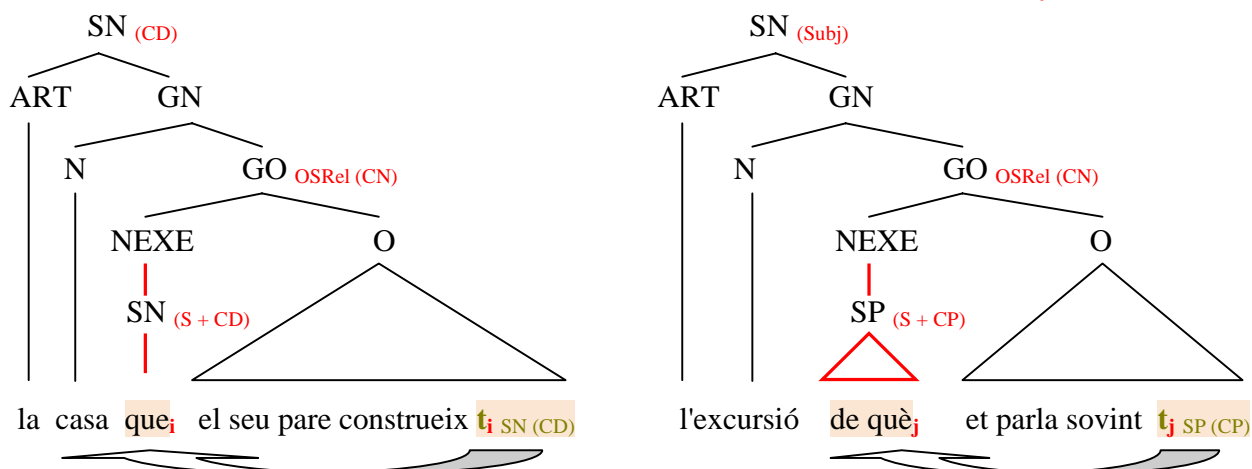
Generem a NEXE les conjuncions de subordinació (ConjS) o hi traslladem els SN, SP o SAv relatius i interrogatius, que sense perdre la seva funció sintàctica, esdevenen marca de subordinació en les oracions de relatiu i en les interrogatives indirectes (respectivament).



Observem com s'enfocaria l'anàlisi d'unes oracions de relatiu explicatives (*Relatiu p. 2*):

*Ja veiem [la casa [que (Subordinador / DC) el seu pare construeix] OSRel (CN) ] SN (CD).*

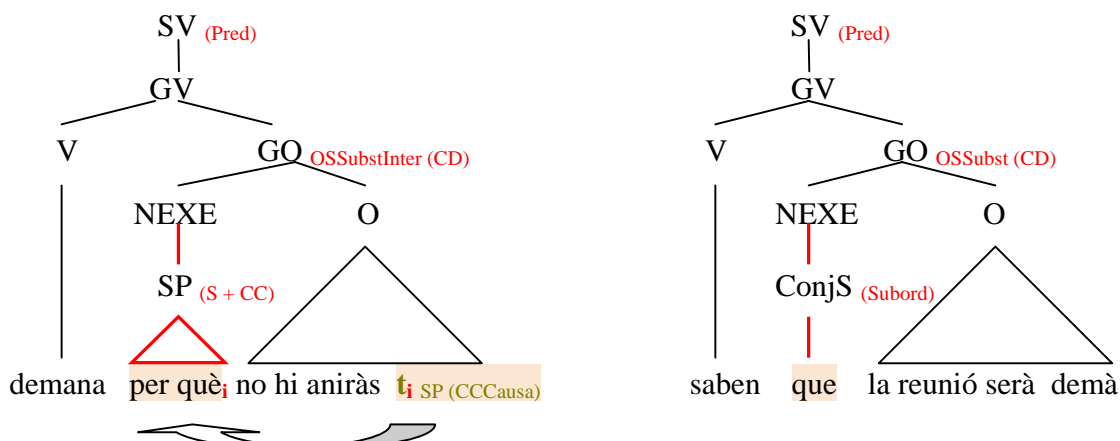
*És gaire llarga [l'excursió [de què (Subordinador / CP) et parla sovint] OSRel (CN) ] SN (Subj)?*



Vegem com s'enfocaria l'anàlisi de dues oracions substantives de tipus diferent (*Relatiu p. 2*):

*L'Anna [demana [per què (Subordinador / CC) no hi aniràs] OSSubst (CD) ] SV (Pred).*

*Tots els socis [saben [que (Subordinador) serà demà] OSSubst (CD) ] SV (Pred)?*



05. O → SN o GO FLEX SV; o bé SN SA [oració reduïda, clàusula petita]

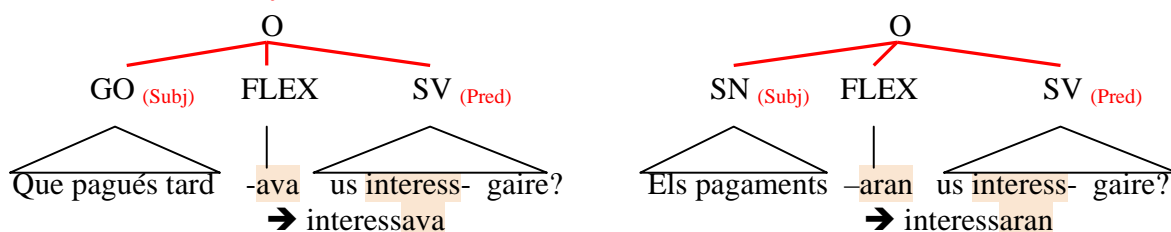
Poden fer de subjecte d'una oració tant un SN com un GO, una clàusula completiva o proposició subordinada substantiva.

En les anàlisis someres sovint passarem per alt el constituent FLEX per la seva complexitat i perquè pot distreure del propòsit de l'anàlisi, que pot ser la recerca de sintagmes o de funcions.

Vegem com s'enfocaria la creació d'una completiva de subjecte i d'una oració simple:

*[Que pagués tard] OSSubst (Subj) [us interessava gaire?] SV (Pred).*

*[Els pagaments] SN (Subj) [us interessaran gaire?] SV (Pred).*



06. FLEX → [±TPS (CONC)]

El constituent flexió (FLEX) pot tenir marca de mode i temps (+TPS) amb concordança (CONC), com a *cant-àre-m* o *veu-re-u*; o bé ser un infinitiu, un gerundi o un participi (-TPS).

07. +TPS → [+imperatiu] o [±pas (±punt)] i ([+subj] o [±fut])

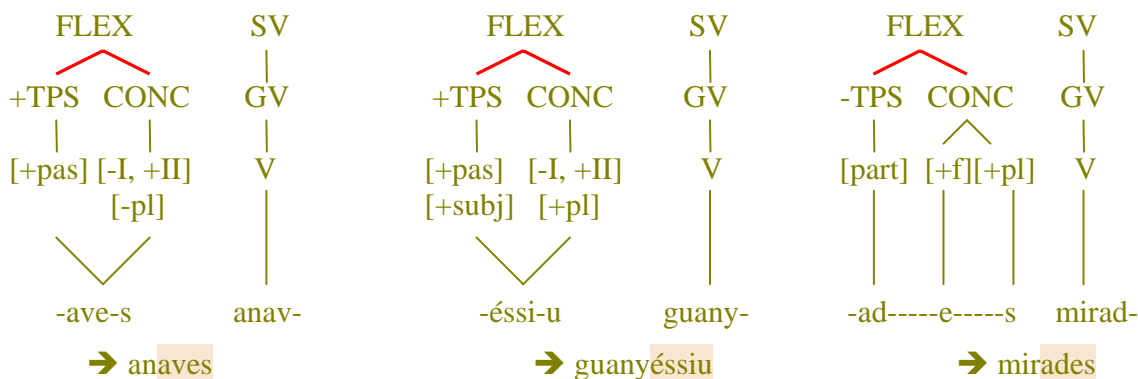
Temps i mode pot ser un imperatiu, com *vés* o *aneu-hi*; o bé presentar diferents conjunts de trets (vegeu *Morfologia dels verbs catalans*, p.5):

- [+passat, -puntual]: *anàveu, teníem*; [+passat, +puntual]: *anàreu, temérem*;
- [+passat, +futur]: *miraries, dormiria*; [+passat, subjuntiu]: *mirassis, dormís*;
- [-passat, +futur]: *miraràs, dormiré*;
- [-passat, -futur]: *dorms, segueixen*; [-passat, +subjuntiu]: *dormis, segueixin*;

08. -TPS → [Inf, Ger o PP]

09. CONC → ([± I, ± II]) [± pl] ([± f])

Tenen concordança en gènere nombre els participis com per exemple [-pl, +f] *estudiada*; però les formes personals exigeixen concordança de persona i nombre, per exemple: [+I, -II, -pl] *escolto* i *vetllaré*, o bé [-I, -II, +pl] *escolta* i *vetllarà*.



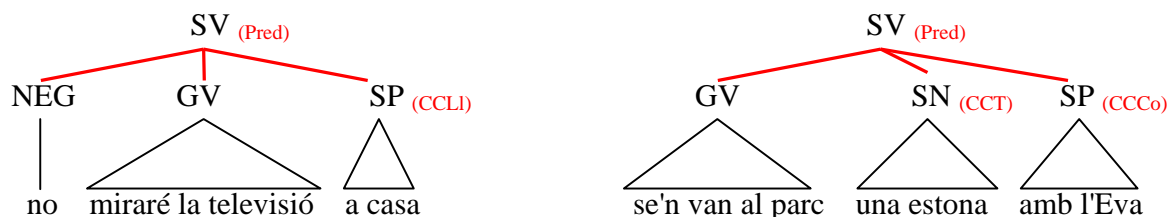
10. SV → (NEG) (PPP)(PERF)(DUR)(PASSV) GV (SAv<sup>+</sup>)(SP<sup>+</sup>)(SN)(GO<sup>+</sup>)

La regla permet de generar la negació (NEG) i d'introduir construccions verbals com el passat simple o perífrasi de passat puntual (PPP), els temps compostos o perfets (PERF), l'aspecte duratiu (DUR) o la passiva (PASSV). També genera complements circumstancials, externs al grup verbal, com SA<sub>v</sub>, SP o SN o com oracions subordinades adverbials, GO.

Vegem com s'enfocaria la creació del sintagma verbal de les oracions següents:

[Jo] SN (Subj) [ [no] NEG [miraré la televisió] GV [a casa] SP (CCLI) ] SV (Pred).

[∅] SN (Subj) [ [se'n van al parc] GV [una estona] SN (CCT) [amb l'Eva] SP (CCC<sub>o</sub>) ] SV (Pred).



11. PPP → va- -Inf

La perífrasi de passat puntual (PPP) es compon de l'auxiliar *vaig, vas, va, vam...* / *vagi, vagis...* seguit d'un verb en infinitiu: *vaig sentir, vas obrir, vagi ser cedit, vam haver solucionat*.

12. PERF → *hav-* -PP

Els temps perfets es formen amb el verb *haver* seguit d'un verb en participi passat: *he vingut*, *haviem estat cantant*, *haurem estat enganyats*.

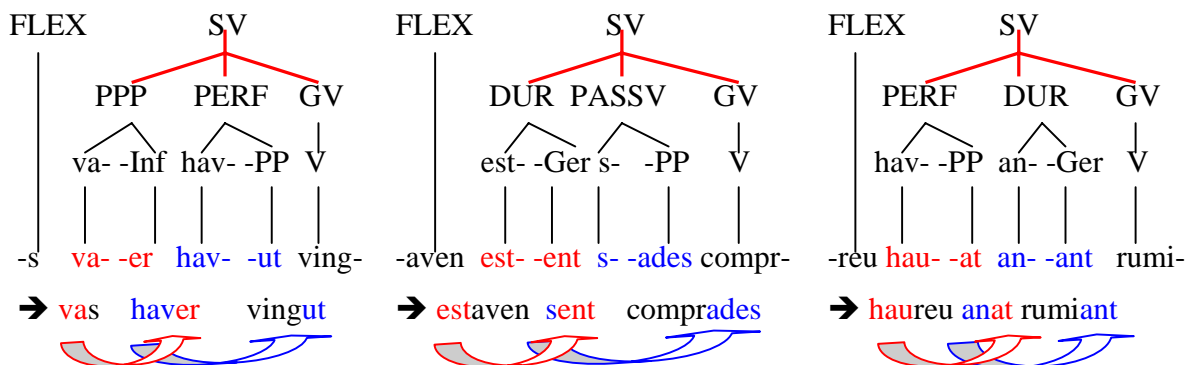
13. DUR → *est-* Ger o *an-* Ger

La duració s'expressa amb la perífrasi composta per l'auxiliar *estar* o *anar* seguit d'un verb en gerundi: *estava nedant*, *anava dient*, *estava sent atracat*, *vaig anar aguantant*.

14. PASSV → *ess-* PP

Formem la passiva amb l'auxiliar *ser* o *ésser* seguit d'un verb en participi passat: *era venut*, *van ser traïts*, *haviem estat escoltats*, *estaven sent traslladats*.

Si es creu convenient, es pot detallar l'anàlisi de les perífrasis verbals, com a continuació:



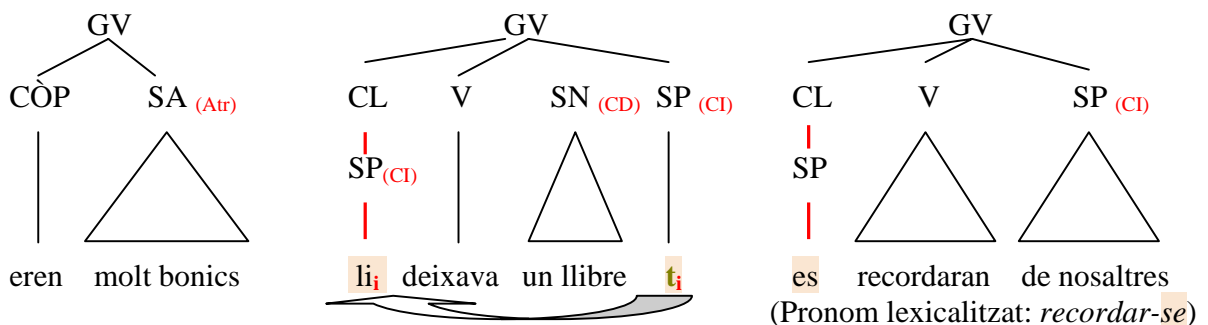
15. GV → (CL) CÒP (CL) SA/SN/GO/SP; o bé (CL) V (CL) (SN) (SP<sup>+</sup>) (SA<sub>v</sub>)

El grup verbal genera el verb i els seus complements regits:

- en un **SV atributiu** el verb és copulatiu (CÒP) i fa d'atribut un SA, un SN, un GO (oració substantiva) o un SP;
- en un **SV predicatiu**, en canvi, el verb duu càrrega semàntica i pot exigir un o diversos complements, com un SN<sub>(CD)</sub>, un SP<sub>(CL/CP)</sub> o un SA<sub>v</sub><sub>(CP)</sub>.

El GV també pot acollir, davant o bé darrere del verb, un o diversos clítics (CL) amb funció sintàctica (*li deixava un llibre*) o lexicalitzats (*es recordaran de nosaltres*).

16. CL → SN, GN o SP [translació d'un clíctic amb funció o lexicalitzat]



17. SA<sub>v</sub> → (INT) GA<sub>v</sub> (SP<sup>+</sup>) (GO)

Quan el sintagma adverbial va precedit d'un intensificador (INT) com *més*, *menys* o *tan*, exigeix un segon terme de la comparació del tipus SP o GO introduït per la conjunció *que* o per *com*. A la RR 23, referent al SA, es poden veure exemples semblants.

18. GA<sub>v</sub> → Av (SP)

El GA<sub>v</sub> pot contenir, a més del nucli adverbial (Av), un complement (SP):

*Et veig* [[*més*]<sub>INT</sub> [[*malament*]<sub>Av</sub> [*de l'estómac*]<sub>SP(CAv)</sub>]<sub>GA<sub>v</sub></sub> [*del que suposàvem*]<sub>SP(Seg. terme comp)</sub>]<sub>SA<sub>v</sub></sub>

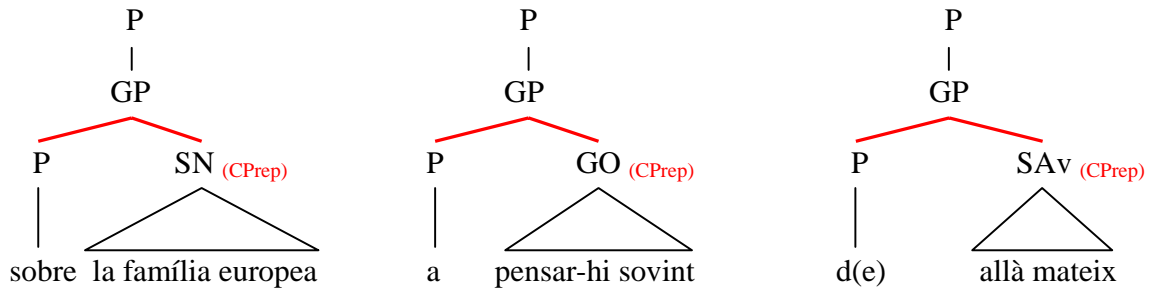
19. SP → (INT) GP (SP) (GO)

El SP amb certes preposicions (*lluny, amunt...*; vegeu p. 23) pot generar un intensificador (INT), que si és *més, menys* o *tan* exigeix un SP o GO (introduït per la conjunció *que* o per *com*) que fa de segon terme de la comparació. Es poden veure exemples semblants a la RR 23, referents al SA.

*Et veiem* **[[més]<sub>INT</sub> [[lluny]<sub>Av</sub> [de la meta]<sub>SP(CPrep)</sub>]<sub>GP</sub> [que no pas l'Eva]<sub>GO(Seg. terme comp)</sub>]<sub>SP</sub>**

20. GP → P SA<sub>v</sub> / P SA / P SN / P GO / P SP

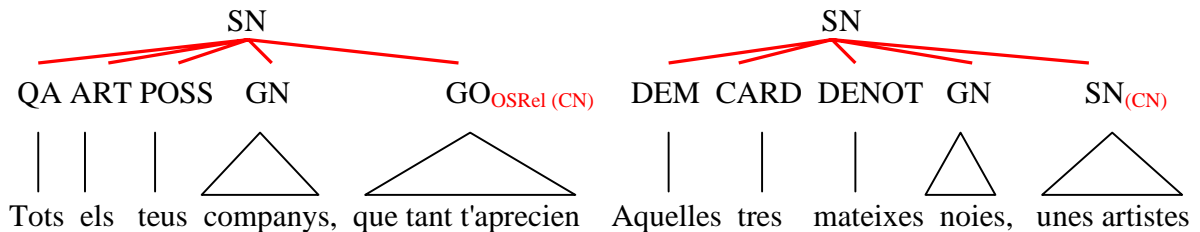
El grup preposicional (GP) genera el nucli del sintagma, la preposició (P), i el seu terme o complement de la preposició (un SN, un GO, un SA<sub>v</sub>, SA o un altre SP, si es tracta d'una preposició composta) (vegeu p. 23).



Sol ser preferible deixar només esbossada l'anàlisi de les preposicions compostes, força complexa.

21. SN → (QA) (ART o DEM o INDEF o TOT) (POSS) (CARD o QR o SN) (DENOT o ANUM) GN (SN) (SA) (SP) (GO)

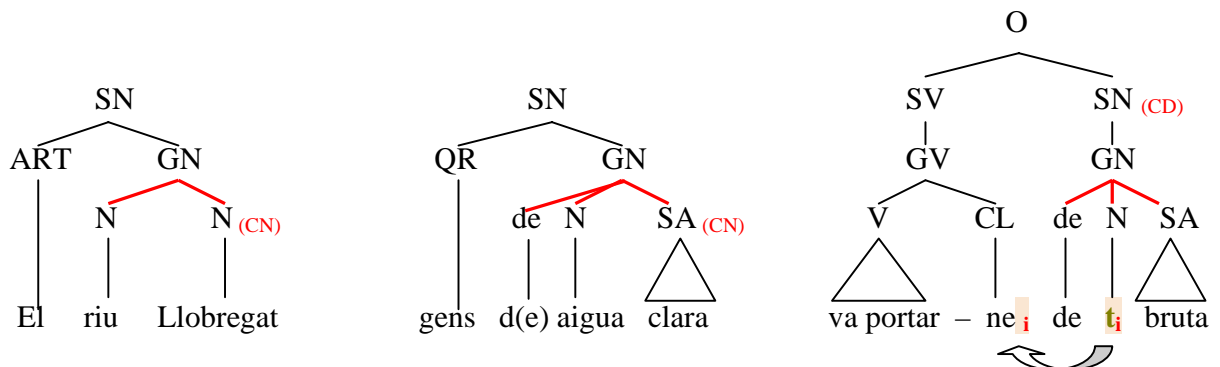
El SN pot generar davant del GN els determinants (amb certes incompatibilitats entre si) i al darrere, uns SN, SA, SP i GO amb funció, generalment, de CN explicatiu:



22. GN → (de) (SA) N (N)(SA<sup>+</sup>)(SP<sup>+</sup>)(GO)

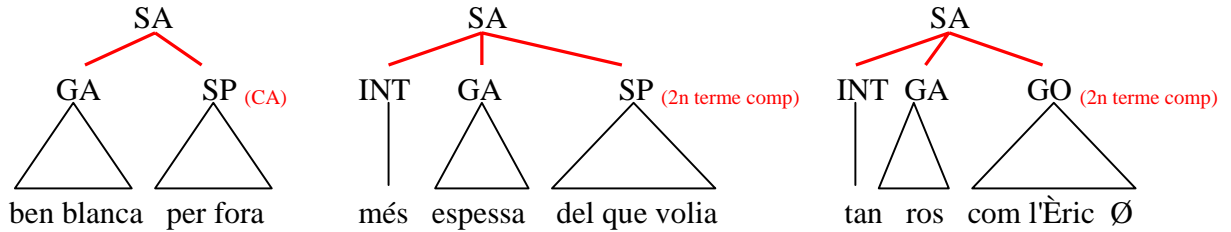
El GN genera els complements del nom ponderatius (SA) davant del nom i especificatius o restrictors al darrere: sintagmes adjetivals (SA) i preposicionals (SP), oracions de relatiu (GO).

**[El riu Llobregat]<sub>SN</sub> no va dur [gens d'aigua clara]<sub>SN</sub>: va portar-[ne de bruta]<sub>SN</sub>.**



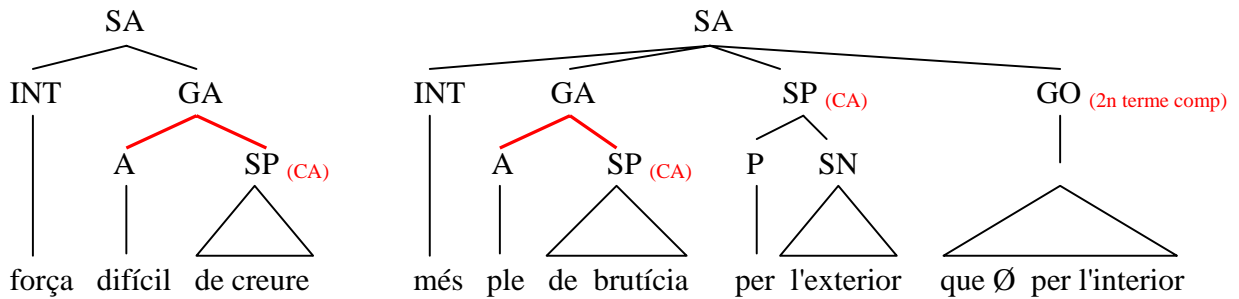
23. SA → (INT) GA (SP<sup>+</sup>) (GO)

El sintagma adjectival (SA) pot generar un intensificador (INT), que si és *més*, *menys* o *tan* exigeix un SP (de + SN) o un GO (introduït per les conjuncions *que* o *com*) que fa de segon terme de la comparació. El SP, a més, pot fer de complement no regit per l'adjectiu.



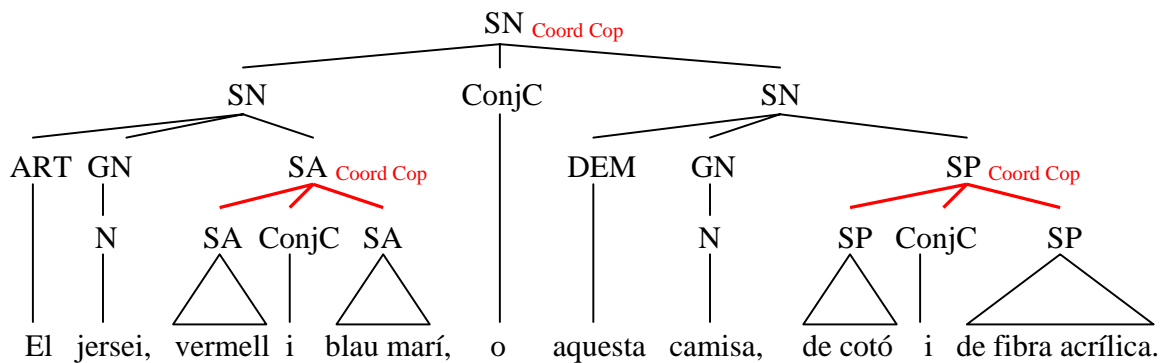
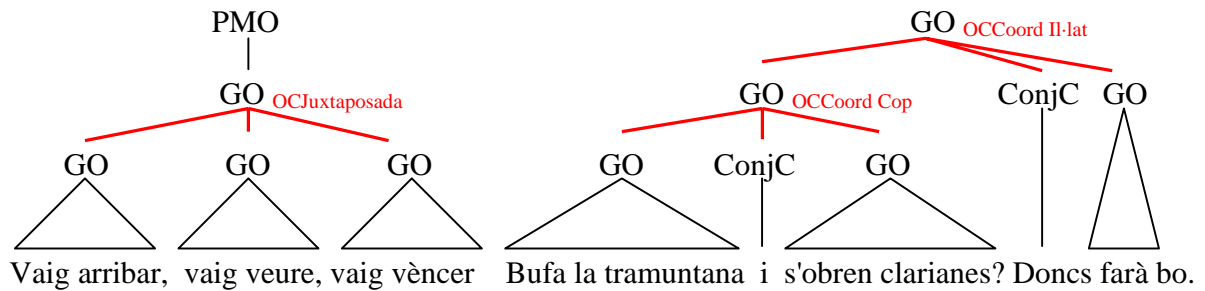
24. GA → A (SP)

El grup preposicional (GA) genera el nucli del sintagma, l'adjectiu (A), i el seu complement exigít, un SP.



25. X → [(ConjC) X]<sup>+</sup>

La regla genera seqüències coordinades o juxtaposades d'elements de la mateixa categoria sintàctica. X es refereix tant als sintagmes nominal (SN), adjectival (SA), adverbial (SAv) i preposicional (SP) com a la mateixa oració (GO, PMO).



## Regles d'assignació lèxica

La generació d'una estructura de categories sintàctiques per acollir els arguments d'un verb desemboca en cadenes acabades en rètols de categories lèxiques (N, A, Av...), a les quals finalment s'assigna un mot de la categoria corresponent.

26. CÒP → ésser, estar, semblar, esdevenir.	Verb copulatiu
27. V → saltar, comprar, discutir, agrair...	Verb
28. AV → aquí, allà, endavant, ara, ahir, bé, ràpidament, de gust...	Adverbi
29. P → a, de, amb, per, contra, prop, abans, dalt, sota...	Preposició
30. ConjC → i, o, ni, però, sinó...	Conjunció coordinant
31. ConjS → que, si, perquè, mentre...; encara que, per tal de, a fi de...	Conjunció subordinant
32. NEG → no.	Negació
33. INT → gaire, gens, més, com, que, bastant, extraordinàriament...	Intensificador
34. A → alt, groc, espès, intens, madur, espacial...	Adjectiu
35. SP → com, quan, on; se, te ...(CI), ne, hi.	Sintagma preposicional
36. SN → qui, què, que; tot, altri; se, te ...(CD); PRO.	Sintagma nominal
37. GN → jo, tu, ell... si; quelcom, res; lo, la..., ho.	Grup nominal
38. N → això, allò; un, hom, algú, ningú, res, tothom; ne; taula, cadira...	Nom o substantiu
39. QA → tot (per exemple: <i>tota la gent</i> ).	Quantificador absolut
40. ART → el, la, els, les; en; quin.	Article / interrogatiu
41. DEM → aquest, aqueix, aquell.	Demostratiu
42. POSS → meu, teu, seu, nostre, vostre, seu, llur; mon, ma, mos, mes...	Possessiu (tònic / àton)
43. DENOT → mateix, altre, sol, únic, tal, cert, qual.	Denotatiu
44. INDEF → un, algun, cap, qualsevol.	Indefinit
45. CARD → un, dos / dues, tres...	Cardinal
46. TOT → cada, ambdós / ambdues, sengles, tot (per exemple: <i>tot home</i> ).	Totalitzador
47. QR → gens, tot; tant, quant, molt, poc, bastant, gaire, prou, més, menys; força, massa, que.	Quantificador relatiu
48. ANUM → primer, segon; mig, terç, quart; triple, quàdruple...	Adjectiu numeral

## Algunes convencions

En les regles de reescriptura s'indica que una **categoria** és **opcional** amb parèntesis; per exemple:

a la RR 23, SA → (INT) GA (SP<sup>+</sup>) (GO), són opcionals els constituents INT, SP i GO.

El superíndex “+” indica que podem generar un o més elements de la categoria marcada; per exemple:

a la RR 23, SA → (INT) GA (SP<sup>+</sup>) (GO), vol dir que pot haver-hi un o més SP.

Per no confondre les categories gramaticals o lèxiques (N, A, ART...) i les categories sintàctiques (SN, SV...) amb les funcions sintàctiques s'ha optat per indicar sempre les **funcions sintàctiques** amb uns parèntesis o bé encerrar-les; per exemple:

[Menjava [pa] SN(CD)] SV(Pred), on (CD) indica complement directe i (Pred), predicat.

L'anàlisi sintàctica moltes vegades es fa força exhaustivament; però, cada vegada que analitzem una oració, hem de preguntar-nos quins aspectes pretenem posar de relleu; per això, sovint serà preferible **esbossar simplement l'anàlisi de certes parts** de l'oració i posar sota certs rètols (GO, SN, SA...) un triangle que englobi les unitats sintàctiques que deixem només plantejades, tal com hem fet més amunt; per exemple a les RR 23, 25 i 25.

És molt útil d'aplicar una regla d'economia de redundàncies que ens permeti **d'escurçar les cadenes predictibles** eliminant els nusos o rètols recuperables, obvis; per exemple:

la cadena SN — GN — N — taula; pot reduir-se a SN — N — taula.

Si ens cal fer una anàlisi exhaustiva d'una frase com "La veïna nova és de Reus" tindrem un diagrama com **1**; però podem aplicar-hi l'escurçament de cadenes predictibles, com a **2** (on, fins i tot, podríem prescindir de FLEX). Sovint, però, n'hi haurà prou amb una anàlisi esbossada, com a **3**.

